

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 245/2021-60

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Rolandom Kováčsom, advokátom, Mäsiarska 30, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Co/174/2019 zo 17. septembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 4. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd označeným rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „rozsudok krajského súdu“).
2. Uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 245/2021-15 zo 6. mája 2021 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu. Uvedené uznesenie bolo prijaté v II. senáte ústavného súdu zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Jany Laššákovéj. Po prijatí Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2023 (ďalej len „rozvrh práce“, dostupný na webovom sídle ústavného súdu) sa sudca spravodajca Ivan Fiačan od 1. januára 2023 stal členom III. senátu ústavného súdu. V zmysle čl. II bodu 5 a čl. XI bodu 1 rozvrhu práce je preto na rozhodnutie vo veci príslušný III. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.
3. V konaní pred všeobecnými súdmi bol sťažovateľ v postavení žalovaného v spore o zaplatenie bezdôvodného obohatenia vo výške 1 992 eur s prísl. Právnym dôvodom vzniku bezdôvodného obohatenia je skutočnosť, že sťažovateľ užíval v období rokov 2011 a 2012 prístupovú cestu

vo vlastníctve žalobcu, ktorá bola jedinou prístupovou komunikáciou k nehnuteľnostiam sťažovateľa. Výška bezdôvodného obohatenia bola určená podľa výšky obvyklého nájomného.

4. Okresný súd žalobe vyhovel. Vyslovil, že charakter komunikácie sú oprávnené určiť v zmysle zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „cestný zákon“) príslušné správne orgány. Ustálil, že neexistuje rozhodnutie o zaradení predmetnej komunikácie do siete pozemných komunikácií. Ani kód užívania tohto pozemku vo vlastníctve žalobcu uvedený na liste vlastníctva, ktorý zaznamenáva skutkový stav, a nie právny charakter tejto nehnuteľnosti, nevypovedá o tom, že by predmetná komunikácia bola verejnou komunikáciou. Súd prvej inštancie vyvodil, že v konaní nebolo preukázané, že by komunikácia nachádzajúca sa na parcele vo vlastníctve žalobcu bola cestným telesom s vlastným právnym režimom odlišným od právneho režimu pozemku, keď na predmetnú komunikáciu nebolo vydané stavebné povolenie, komunikácia nie je zaradená do cestnej siete, nie je ohraničená vonkajšími hranami priekop, rigolov, násypov a zárezov svahov, zárubných a obkladových múrov alebo päťou oporných múrov, čím nenapĺňa znaky cestného telesa špecifikované v cestnom zákone, a nie je ani spojená s pozemkom podloží, ktoré je obvyklé pre akékoľvek stavby – pozemné komunikácie. Uzavrel, že ide o betónovú vrstvu vozovky (hrúbky približne 20 cm), ktorá sa stala spôsobilou na užívanie ako príjazdová cesta k závodu žalobcu a k prevádzkam a nehnuteľnostiam ďalších subjektov. Doplnil, že mesto Košice odmietlo prevziať túto cestu do správy a nevykonáva k nej miestnu štátnu správu vo veciach miestnych komunikácií a účelových komunikácií ako prenesený výkon štátnej správy v zmysle cestného zákona. Okresný súd uviedol, že vec posúdil totožne ako Okresný súd Košice I vo veci sp. zn. 39C/101/2014.

5. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie. Rozsudok súdu prvej inštancie označil za nepreskúmateľný, arbitrárny a založený na nesprávnom právnom posúdení veci. Poukázal na rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Co/291/2016, ktorý bol vydaný v konaní medzi zúčastnenou osobou ako žalobcom a sťažovateľom ako žalovaným o zdržanie sa prechodu a prejazdu cez sporný pozemok, v ktorom krajský súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, pričom obidva súdy po podrobnej právnej úvahe uzavreli, že predmetná komunikácia je účelovou verejnou komunikáciou, pretože sa nenachádza v uzavretých priestoroch žalobcu. Sťažovateľ argumentoval aj označením spôsobu využitia pozemku v katastri (22 – pozemok, na ktorom je postavená inžinierska stavba – cestná, miestna a účelová komunikácia, lesná cesta, poľná cesta, chodník, nekryté parkovisko a ich súčasť). Sťažovateľ v odvolaní poukázal aj na ďalšie súdne rozhodnutia (napr. rozsudky Krajského súdu v Prešove č. k. 6Cob/56/2017, 6Co/85/2011, Okresného súdu Trenčín č. k. 27C/395/2015) a vytýkal súdu prvej inštancie, že sa s týmito rozhodnutiami vôbec nevysporiadal. Naopak, žalobca vo vyjadrení k odvolaniu poukazoval na iné rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach č. k. 6Co/188/2016, ktoré vyznelo v jeho prospech.

6. Krajský súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. V odôvodnení sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie. Uviedol, že na označenie tejto stavby je vhodnejšie používať pojem inžinierska stavba (prístupová cesta), ktorá nezdieľa vlastný právny režim, ale zdieľa právny režim nehnuteľnosti – pozemku, na ktorom je umiestnená. Pretože vlastníkom pozemku, na ktorom je sporná inžinierska stavba (prístupová cesta) umiestnená, je žalobca, bolo potrebné považovať žalobcu aj za vlastníka inžinierskej stavby (prístupovej cesty), ktorá sa na ňom nachádza. Krajský súd sa však k rozhodnutiam, ktoré uvádzal sťažovateľ, vecne nevyjadril, okrem krátkej zmienky o tom, že nemôže ísť o výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, ako to naznačuje Krajský súd

v Košiciach v rozhodnutí č. k. 1Co/291/2016. K vecnej argumentácii v uvedených rozsudkoch sa nevyjadril.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť. Nepodanie dovolania odôvodnil tým, že nie je prípustné v zmysle § 422 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), keďže ide o vec s nízkou hodnotou predmetu sporu. V ústavnej sťažnosti uvádza, že:

- a) krajský súd doslova prevzal právny názor z iného rozhodnutia krajského súdu (č. k. 6Co/188/2016) s tým, že má pochybnosti, či krajský súd jeho rozhodnutie vôbec preskúmal,
- b) krajský súd sa vôbec nevysporiadal s argumentáciou a právnym posúdením v iných rozhodnutiach, najmä Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Co 291/2016, napriek tomu, že sťažovateľ na ne upozorňoval aj počas konania na súde prvej inštancie, aj v odvolacom konaní, pričom v tomto rozhodnutí krajský súd túto istú komunikáciu v spore medzi sťažovateľom a žalobcom, teda tými istými stranami, vyhodnotil ako verejnú účelovú komunikáciu,
- c) právny názor krajského súdu predstavuje vážny zásah do sťažovateľových ústavných práv, pretože je v príkrom rozpore s cestným zákonom a vytvára nespravodlivý precedens pre ďalšie osoby, ktoré užívajú predmetnú komunikáciu; tento nesprávny výklad zákona je porušením práva sťažovateľa na spravodlivý proces a poukázal na rozhodnutia ústavného súdu č. k. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012,
- d) krajský súd neskúmal, či nedošlo k vydržaniu práva prechodu, čo bol oprávnený urobiť aj bez sťažovateľovho výslovného návrhu; sťažovateľ je toho názoru, že právo prechodu vydržali ešte jeho právni predchodcovia.

8. Z obsahu a opisu uvádzaných zásahov a nedostatkov možno uzavrieť, že sťažovateľ napáda najmä nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom s tým, že právny názor krajského súdu vyjadrený v napadnutom rozsudku predstavuje zásah do sťažovateľových ústavných práv. Sťažovateľ takisto namieta, že krajský súd sa v odôvodnení nevysporiadal s jeho argumentmi a aj týmto porušil sťažovateľove základné práva. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie krajského súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

9. Krajský súd vo svojom vyjadrení uviedol názor, že rozhodnutie je dostatočne odôvodnené a odkaz na rozsudok okresného súdu je v súlade s § 387 ods. 2 CSP. Krajský súd sa stotožňuje s názorom okresného súdu, že posudzovaná „komunikácia“ nie je cestným telesom s vlastným právnym režimom odlišným od režimu pozemku, pretože akákoľvek pozemná komunikácia podlieha povoľovaciemu konaniu, výsledkom ktorého je stavebné povolenie, resp. ohlásenie. Pretože vlastníkom pozemku, na ktorom je sporná prístupová cesta umiestnená, je žalobca, žalobcu správne považoval okresný súd aj za vlastníka prístupovej cesty. Krajský súd poukázal na to, že z odvolania sťažovateľa nijako nevyplývalo, v čom sťažovateľ vidí príkry rozpor s ustanoveniami cestného zákona, a bez ďalšieho poukázal na rozsudky Krajského súdu v Prešove č. k. 6Cob/56/2017, 6Co/85/2011 a Krajského súdu v Trenčíne č. k. 27C/395/2015. Krajský súd tak

nemohol za sťažovateľa dopĺňať jeho odvoláciu argumentáciu, čím by mohol narušiť rovnosť strán. Krajský súd poukázal na možnosť sťažovateľa obrátiť sa na dovolací súd v zmysle § 421 CSP, čo však dovolateľ neurobil. Relevantná nie je ani námietka sťažovateľa, že súd neskúmal námietku sťažovateľa, či nedošlo k vydržaniu, pretože toto oprávnenie krajský súd ako odvolací súd bez sťažovateľovho návrhu, teda *ex offio*, nemá, navyše, ak sťažovateľ argumentáciu týkajúcu sa vydržania nepredniesol ani na okresnom, ani na krajskom súde. To isté platí aj vo vzťahu k možnosti vydržania jeho právnymi predchodcami. V závere krajský súd uvádza, že sťažovateľ namietané nesprávne právne posúdenie ani dostatočne nekonkretizoval vo vzťahu ku konkrétnym skutkovým okolnostiam prípadu.

10. Žalobca ako zúčastnená osoba vo vyjadrení uvádza, že sťažovateľ mal správne namietat' porušenie svojich hmotných práv, a nie zásah do práva na spravodlivý proces. Tiež poukazuje na to, že sťažovateľ mohol podať dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, pokiaľ teda má ísť o nesprávne právne posúdenie približujúce sa arbitrárnosti. Ústavný súd tak mal sťažnosť odmietnuť ako predčasne podanú.

11. Zúčastnená osoba uvádza, že okresný a krajský súd v zhode s právnym názorom vyjadreným v iných rozhodnutiach v obdobných veciach (rozsudku Okresného súdu Košice I č. k. 39C/101/2014-215 z 23. februára 2016, rozsudku Okresného súdu Košice I č. k. 17C/133/2014 z 31. januára 2019 a v rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 6Co/188/2016-258 z 31. januára 2017) dospeli k správnym záverom, že v prípade cesty na pozemku zúčastnenej osoby (žalobcu) nejde o pozemnú komunikáciu v zmysle cestného zákona a že táto cesta zdieľa právny režim pozemku. Preto bol uplatnený nárok podľa Občianskeho zákonníka (§ 123 a nasl. a § 451 a nasl.).

12. Zastáva názor, že záver súdov o charaktere cesty ako nie samostatnej veci (t. j. nie účelovej komunikácie) bol presvedčivo odôvodnený a bol logickým vyústením vykonaného dokazovania.

13. Zúčastnená osoba však uvádza aj ďalšiu argumentačnú líniu pre prípad, ak by cesta na jej pozemku bola účelovou komunikáciou. Aj v takom prípade je toho názoru, že napadnutý rozsudok je vecne správny. Ustanovenie § 6 ods. 1 cestného zákona jednoznačne vymedzuje typy pozemných komunikácií (diaľnice, cesty a miestne komunikácie), na ktoré sa režim všeobecného užívania pozemných komunikácií uplatňuje a na ktoré nie. Zúčastnená osoba uvádza, že *a contrario* potom platí, že účelové komunikácie nespádajú do režimu všeobecného užívania.

14. Na tom nemení nič ani skutočnosť, že cestný zákon rozlišuje účelové komunikácie na verejné účelové komunikácie a neverejné účelové komunikácie. Ide pritom iba o rozlíšenie toho, či účelové komunikácie sú prístupné (v zmysle technickom, nie právnom) tretím osobám (verejné účelové komunikácie), alebo nie sú takto prístupné (neverejné účelové komunikácie), pretože sa nachádzajú v uzavretých priestoroch alebo objektoch (§ 22 ods. 3 druhej vety cestného zákona).

15. Keďže cestný zákon, iný zákon, vykonávací vyhláška k cestnému zákonu ani iný všeobecne záväzný právny predpis nerozlišujú medzi režimom užívania verejných účelových komunikácií a režimom užívania neverejných účelových komunikácií, je režim užívania verejných účelových komunikácií a neverejných účelových komunikácií rovnaký a plne podlieha Občianskemu zákonníku. V tomto kontexte poukazuje na vyhlášku Federálneho ministerstva dopravy č. 35/1984 Zb., ktorou sa vykonáva cestný zákon (cestný zákon) (ďalej len „vyhláška č. 35/1984 Zb.“). Podľa § 22 ods. 3 tejto vyhlášky č. 35/1984 Zb. o právnych pomeroch účelových

komunikácií platia všeobecné predpisy, pričom vyhláška priamo odkazuje na použitie Občianskeho zákonníka. Preto zúčastnená osoba uvádza, že sa uplatnia ustanovenia Občianskeho zákonníka, a to vrátane § 451, § 123 a § 126.

16. Zúčastnená osoba tak zastáva názor, že o spôsobe užívania rozhoduje vlastník účelovej komunikácie. V tejto súvislosti poukazuje na užívanie pozemných komunikácií, na ktoré sa vzťahuje režim všeobecného užívania, najmä na to, že aj vlastníci týchto komunikácií prijímajú od užívateľov týchto komunikácií finančné prostriedky za ich užívanie v podobe napr. diaľničnej známky, mýta a príjmu z cestnej dane.

17. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení uviedol, že sa nestotožňuje s argumentáciou krajského súdu ani zúčastnenej osoby a trvá na dôvodoch svojej ústavnej sťažnosti. Čo sa týka vecnej stránky repliky, zotrval na svojich doterajších argumentoch.

IV.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

18. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc všeobecných súdov rozhodovať v individuálnych sporoch a ústavne konformným spôsobom interpretovať jednotlivé zákonné ustanovenia, a to za predpokladu, že táto interpretácia nie je neprijateľná z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

19. V uvedenej veci bolo sporné, aký právny status má prístupová cesta vo vlastníctve žalobcu a ktorá je jedinou prístupovou komunikáciou k nehnuteľnostiam sťažovateľa.

20. Okresný súd a krajský súd uzavreli, že táto prístupová cesta nie je pozemnou komunikáciou a teda nemá vlastný právny režim, pretože nie je ohraničená vonkajšími hranami priekop, rigolov, násypov a zárezov svahov, zárubných a obkladových múrov alebo päťou oporných múrov, nejde teda o cestné teleso s vlastným právnym režimom odlišným od režimu pozemku. Z uvedeného tak uzavreli, že táto prístupová komunikácia nie je ani verejnou účelovou komunikáciou a zdieľa režim pozemku, na ktorom sa nachádza.

21. Na druhej strane podľa sťažovateľa ide o verejnú účelovú komunikáciu, ktorá by mu mala byť sprístupnená na užívanie, a to bez toho, aby musel uzatvárať s vlastníkom pozemku nájomnú zmluvu a platiť nájomné. Žalobu, ktorou sa žalobca voči nemu domáhal úhrady bezdôvodného obohatenia, ktoré zodpovedá výške obvyklého nájomného za užívanie tejto cesty, žiadal v plnom rozsahu zamietnuť. Vo svojich podaniach v súdnom konaní pred všeobecnými súdmi tiež uviedol, že je ochotný sa podieľať na nákladoch, ktoré žalobca investoval do tejto prístupovej komunikácie.

22. Zúčastnená osoba (žalobca) sa stotožňuje s názorom všeobecných súdov, že nejde o účelovú komunikáciu. Zároveň uvádza, že ak by aj išlo o účelovú komunikáciu, poukazuje na § 22 ods. 3 vyhlášky č. 35/1984 Zb., podľa ktorého *o právnych pomeroch účelových komunikácií platia*

všeobecné predpisy, odkazujúc na Občiansky zákonník. Z uvedeného uzatvára, že ak by aj išlo o účelovú komunikáciu, či už s režimom všeobecného užívania alebo nie, mal by žalobca nárok na náhradu za užívanie podľa ustanovení Občianskeho zákonníka (§ 123 a nasl., § 451 a nasl.).

23. Ústavný súd po preštudovaní súdneho spisu zistil, že otázka právneho statusu spornej prístupovej cesty sa riešila paralelne v dvoch súdnych konaniach. V oboch prípadoch išlo o žaloby o splnenie povinnosti, kde sudy riešili túto otázku ako otázku predbežnú. Prvým konaním bolo konanie žalobcu voči sťažovateľovi o zdržanie sa prejazdu motorovými vozidlami, pešieho prechodu a akéhokoľvek vstupu na spornú prístupovú cestu. Druhým konaním je konanie, ktoré predchádzalo tejto ústavnej sťažnosti, a to konanie žalobcu voči sťažovateľovi o zaplatenie 1 992 eur s prísl. ako bezdôvodné obohatenie za užívanie spornej prístupovej cesty.

24. Prvé konanie začalo podaním žaloby 9. januára 2014. Súd v konaní dospel k záveru, že sporná prístupová cesta má charakter verejne prístupnej komunikácie, vo vzťahu ku ktorej existuje všeobecné, a teda i sťažovateľovi svedčiace právo užívania odvodené od cestného zákona. Okresný súd Košice II vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 22C/4/2014 z 15. februára 2016 tak, že žalobu zúčastnenej osoby zamietol.

25. Krajský súd rozsudok potvrdil rozsudkom č. k. 1Co/291/2016 zo 14. júna 2017 a stotožnil sa s argumentáciou okresného súdu.

26. Po podaní dovolania žalobcom dovolací súd uznesením č. k. 5Cdo/60/2018 z 27. januára 2021 (po podaní ústavnej sťažnosti) rozsudok okresného súdu a krajského súdu zrušil, konanie zastavil a vec postúpil mestu Košice. Najvyšší súd v bode 11 popísal druhy pozemných komunikácií a poukázal na to, že miestnu štátnu správu vo veciach miestnych komunikácií a účelových komunikácií vykonávajú obce ako prenesený výkon štátnej správy. Z citovaných ustanovení cestného zákona vyplýva, že otázky užívania účelových komunikácií nie sú inštitútom súkromného práva, ale verejnoprávnym oprávnením. Žalobca sa žalobou domáha ochrany svojho vlastníckeho práva a žiada, aby súd zakázal užívanie účelovej komunikácie žalovanému (sťažovateľovi). Jeho žaloba teda smeruje k úprave užívania pozemnej komunikácie, ktoré je svojou povahou verejnoprávne oprávnenie upravené osobitným predpisom. O právach a povinnostiach vo vzťahu k pozemným komunikáciám je oprávnený rozhodnúť príslušný správny orgán, a nie všeobecný súd v rámci súkromnoprávnej žaloby. Ústavný súd z dopytu na mesto Košice zistil, že v uvedenej veci mesto zatiaľ nedospelo ku konkrétnym záverom.

27. K rovnakému záveru (že otázka užívania účelových komunikácií nie je otázka súkromnoprávna) dospel už Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení č. k. 3Cdo/1385/2015 zo 6. marca 2017, ktoré prešlo testom ústavnosti (pozri III. ÚS 689/2017).

28. Z uznesenia dovolacieho súdu č. k. 5Cdo/60/2018 z 27. januára 2021 tak vyplýva, že najvyšší súd prijal záver, že sporné prístupová cesta patrí do systému pozemných komunikácií a tiež to, že je účelovou komunikáciou, z čoho dospel k záveru, že otázku užívania takýchto komunikácií nie je oprávnený riešiť ako súkromnoprávny spor.

29. Zo spisu takisto vyplýva, že zúčastnená osoba ako žalobca adresoval mestu Košice *žiadosť o majetkovoprávny prevod komunikácie ul. Teplárenská do majetku mesta Košice, resp. zaradenie účelovej komunikácie*, ktorá bola mestu Košice doručená 14. mája 2013. Na túto žiadosť reagovalo mesto Košice odpoveďou z 3. júna 2013 negatívne. Z odpovede mesta Košice však vyplývalo,

že aj mesto Košice považuje spornú prístupovú cestu za účelovú komunikáciu, a to uvedením, že „predmetná komunikácia nie je, ani nebola vlastníctvom mesta Košice, je účelovou komunikáciou slúžiacou na spojenie jednotlivých výrobných závodov alebo jednotlivých objektov a nehnuteľností s pozemnými komunikáciami. Účelové komunikácie sa členia na verejné a neverejné. Účelové komunikácie v uzavretých priestoroch alebo objektoch sú neverejné.“. Obdobne mesto Košice vo svojej odpovedi ďalej uvádza, že „vzhladom na účelový charakter predmetnej komunikácie... mesto Košice nemá záujem o jej prevzatie do majetku mesta Košice“.

30. Druhým konaním, v ktorom sa prejudiciálne riešila otázka charakteru spornej cesty, je konanie, ktorá začalo podaním žaloby 10. januára 2014 (t. j. deň po podaní prvej žaloby o zdržanie sa prechodu a prejazdu cez spornú cestu) a ktoré predchádzalo tejto ústavnej sťažnosti, t. j. konanie žalobcu voči sťažovateľovi o zaplatenie 1 992 eur s prísl. ako bezdôvodné obohatenie za užívanie spornej prístupovej cesty. Okresný súd žalobcovi priznal žalovanú sumu 1 992 eur a spornú cestu posúdil ako cestu, ktorá nie je verejnou účelovou komunikáciou. Podľa neho ide o inžiniersku stavbu, ktorá zdieľa právny režim pozemku, na ktorom sa nachádza, a je tak spolu s týmto pozemkom vlastníctvom žalobcu.

31. Pri posudzovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd vychádzal z rozsahu svojich kompetencií a uvádza, že nepreskúmava napadnuté rozhodnutie a konanie, ktoré mu predchádzalo v celej jeho šírke, ale skúma len to, či neboli sťažovateľovi odňaté jeho práva v takej intenzite, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v podstate *namietal len arbitrárnosť právneho posúdenia charakteru spornej prístupovej cesty, t. j. či ide o verejnú účelovú komunikáciu alebo nie* (od čoho sa má potom odvíjať otázka vzniku nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia a jeho výška). Ústavný súd, viazaný rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde), sa preto nezaoberal prípadným arbitrárnym posúdením jednotlivých čiastkových záverov rozhodných pre posúdenie veci, najmä otázky preukázania vlastníckeho práva žalobcu k spornej prístupovej komunikácii (vlastnícke právo k pozemku, na ktorom je táto komunikácia umiestnená, žalobca preukázal a toto nebolo medzi stranami ani sporné), ďalej otázky, či komunikácia je samostatnou vecou (stavbou) v právnom zmysle (aj inžinierska stavba môže byť samostatnou vecou – stavbou), príp. či komunikácia je súčasťou alebo príslušenstvom inej nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobcu, a napokon otázky, že komunikácia nezdieľa vlastný právny režim, ale zdieľa právny režim nehnuteľnosti – pozemku, na ktorom je umiestnená.

32. Porušením práva na spravodlivý proces je aj taký výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona, teda aj arbitrárny výklad (pozri I. ÚS 51/2020, bod 37). Zároveň však treba dodať, že ústavný súd štandardne vychádza zo záveru, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie sú „výsledkové“, to znamená, že právu na spravodlivý proces musí zodpovedať proces ako celok, a preto posudzuje to, či napadnuté rozhodnutie ako celok zasahuje do sťažovateľovho základného práva na súdnu ochranu (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08, I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03). Inak povedané, ústavný súd posudzuje porušenie základného práva na súdnu ochranu tak, či výsledok namietaného právneho posúdenia nie je arbitrárny, a teda ústavne nekonformný a pre sťažovateľa z hľadiska ochrany jeho základných práv a slobôd neprijateľný.

33. Predmetom súdneho sporu bolo vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie prístupovej cesty bez primeranej finančnej odplaty. Ústavný súd sa zaoberal otázkou, či je pre rozhodnutie o bezdôvodnom obohatení rozhodujúce to, či všeobecný súd posúdi prístupovú cestu ako verejnú účelovú komunikáciu (ako to žiada sťažovateľ) alebo nie. Vo vzťahu k tejto otázke ústavný súd zaujal názor, že aj keby išlo o verejnú účelovú komunikáciu, ako aj v prípade, ak by nešlo o tento druh pozemnej komunikácie, vo výsledku by bol sťažovateľ v oboch prípadoch povinný uhradiť žalobcovi určitú sumu za užívanie tejto prístupovej komunikácie. Preto v tomto možno prisvedčiť argumentácii zúčastnenej osoby, že ak by aj išlo o verejnú účelovú komunikáciu s povinnosťou sprístupnenia sťažovateľovi (teda ak by aj súd prisvedčil argumentácii sťažovateľa), jej režim by sa riadil § 22 ods. 3 vyhlášky č. 35/1984 Zb., podľa ktorej o právnych pomeroch účelových komunikácií platia všeobecné predpisy, pričom vyhláška priamo odkazuje na použitie Občianskeho zákonníka. V tomto kontexte preto možno primerane aplikovať § 123, § 126 a § 451 Občianskeho zákonníka. Vo všeobecnosti totiž nemožno od vlastníka verejnej prístupovej komunikácie, ktorá nie je zaradená do siete komunikácií mesta, spravodlivo žiadať, aby túto sprístupnil a udržiaval v prevádzkovom stave bez toho, aby osoby, ktoré ju užívajú, na tieto náklady primerane neprispievali. Treba dodať, že vo vzťahu k tejto argumentácii sťažovateľ ani v tomto konaní, ani v konaní pred všeobecnými súdmi nepredniesol oponujúcu argumentáciu.

34. Vo vzťahu k užívaniu spornej komunikácie preto platí, že ak by aj žalobca bol povinný umožniť jej užívanie sťažovateľovi, má nárok na určitú odmenu za toto užívanie. Preto ústavný súd smeroval svoj ústavnoprávny prieskum k tomu, či je súdom určené bezdôvodné obohatenie určené arbitrárne alebo nie, a dospel k záveru, že nejde o arbitrárne právne posúdenie. Vzhľadom na to, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti rovnako nenamietal výšku bezdôvodného obohatenia, primeranosťou jej určenia sa ústavný súd nezaoberal.

35. Keďže sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal právne posúdenie statusu spornej prístupovej cesty, a to či ju môže alebo nemôže užívať, teda či ide alebo nejde o verejnú účelovú komunikáciu, táto otázka nie je pre posúdenie výsledku konania rozhodujúca (a preto k nej ústavný súd konečný decízny postoj nezaujal). Ak by aj súd prijal záver o tom, že ide o verejnú účelovú komunikáciu, mohol by dospieť vo výsledku k rovnakému záveru o danosti nároku na priznanie bezdôvodného obohatenia. Preto ústavnej sťažnosti nevyhovel.

36. Vo vzťahu k námietke, že sa súdy nezaoberali tým, či zo strany sťažovateľa došlo k vydržaniu, treba uviesť, že sťažovateľ s touto právnou argumentáciou prichádza až v konaní o ústavnej sťažnosti. Hoci sa nemožno stotožniť s krajským súdom v tom, že súd nemôže posudzovať vydržanie *ex offio*, pretože postačuje, aby predpoklady vydržania vyplývali z predneseného skutkového stavu, sťažovateľ však neuviedol, či vôbec a ak áno, ako vyplývali skutočnosti svedčiace vydržaniu z jeho podaní.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu